

התעודדות

"בן אדם מה לך נרדם"

לקט מאמרי דעה, פיוטים ומקורות לחגי תשרי

התנועה הרפורמית | יהדות מתקדמת בישראל

אסונית אל המנדליות יבדית

יום כיפור הוא יום של התבוננות. יום החותם ארבעים ימים של עבודה פנימית, המאפשרת לנו להעביר את ימינו לפני עינינו, ממש כבקרת רועה את עדו, ולהביט עמוק פנימה ובהתאם לכוון את חיינו.

תהליך זה קרוי אצלינו תשובה. התשובה הינה גם שיבה אל הלב והיכולת לחזור אל נקודת הבריאה, אל המקום ממנו ניתן לעצב את חיינו בדרך המטיבה עמנו ועם אחרים. על מנת לשנות עלינו לבחור בתודה ערה, מתעוררת, לפקוח עין ישירה, אמתית וחומלת על מעשינו. **איך מתעוררים? למה עלינו להתעורר?** אנו מתרגשים להביא לפניכם לקט מאמרי דעה, פיוטים ומקורות העוסקים בנושא זה.

פיוטי סליחה

מוטיב השינה וההתעוררות הוא מוטיב מאוד מרכזי הן בתפילה היהודית תפילת שחרית נפתחת כל בוקר בהודיה על כך שהתעוררנו: "מודה אני לפניך שהחזרת בי נשמתי..." וביכולת שלנו לפקוח עיניים: "ברוך אתה ה'.. פוקח עיוורים". גם בפיוטי הסליחות ישנו עיסוק רב בהרדמות וביקיצה, הנשאב גם מהפסוקים בספר יונה:

נִיקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לָּךְ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל אֱלֹהֶיךָ אֲוֹלֵי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד.

בן אדם מה לך נרדם

מחבר לא ידוע

בן אדם מה לך נרדם
שפך שיחה דרש סליחה
רחץ וטהר ואל תאחר
ומהרה רויץ לעזרה
ומפשע וגם רשע
אנא שעה שמך יודעי
לך אדני הצדקה
עמד כגבר והתגבר
יה אל דרש בכבוד ראש
כי לעולם לא נעלם
וכל מאמר אשר יאמר
המרחם הוא ירחם עלינו
לך אדני הצדקה

קום קרא בתחנונים
מאדון האדונים
בטרם ימים פונים
לפני שוכן מעונים
ברח ופחד מאסונים
ישראל נאמנים
ולנו בשת הפנים
להתודות על חטאים
לכפר על פשעים
ממנו נפלאים
לפניו הם נקראים
ברחם אב על בנים
ולנו בשת הפנים

אודה לאל

(שימו לב על הנשמה)

ר' שמעיה קוסון, צפון אפריקה מאה ה-16

אודה לאל לבב חוקר
שימו לב על הנשמה
ואורה כאור החמה
מפסא כבוד חצבה
להצילה מלהבה
עורו נא כי בכל לילה
לתת דין חשבון מפעלה
ימצאוה מטנפת
כמו שפחה נחרפת
ימצאוה מחדשת
בזכיות ובתוספת
כמו פלה מקשטת
הנאמן בפקדונו
איש לא גוע בעונו
קומו כי [לא] זאת המנוחה
שובו כי ידו פתוחה
ושנה אל תאקבו
הבו לה' קבו

בן-יחד כוכבי בקר
לשם שבו ואחלמה
שבעתים כאור בקר
לגור בארץ ערבה
ולקאירה לפנות בקר
נמתכם עולה למעלה
ליוצר ערב ובקר
בעונות ובתוספת
תמיד בבקר בבקר
[מקדשת]
[בטלית וטוטפת]
תמיד בבקר בבקר
יחזירנה לו פרצונו
ויהי ערב ויהי בקר
מדת רחמים מתיחה
לכל משפיימי בבקר
להקדיש לאל אקבו
כבוד וקיה הבקר

לפניכם שני פיוטי סליחות מאוד מוכרים. שימו לב לאופנים השונים בהם קוראים לאדם להתעורר, מה ההבדל בשפת התעוררות בכל פיוט?

מדרש פיוט:

"בן אדם מה לך נרדם?" / הרב נעה סתת,

מנהלת המרכז הרפורמי לדת ומדינה

במסע שלנו שבו אנו מבקשות להנגיש שפה יהודית המקדמת קיום משותף, להיאבק ברבנים גזענים ומסיתים, לעבוד מול רשויות שנראות לעיתים חסרות אונים ואדישות, יש לנו יותר כשלונות מהצלחות. כמו במסע אל התשובה השלמה - הכשלון הוא רק מצע לניסיון נוסף. כמו בימים הנוראים שבהם אנו חוזרים פעם אחר פעם על הניסיון שלנו לתקן ולשפר את התנהגותנו, גם בצוות שלנו אנו מגיעות שוב ושוב לאותו מקום: איך יוצרים שינוי? איך מגייסים את כל היצירתיות, האנרגיות, והמיקוד הארגוני שוב ושוב למאבק שנראה חסר סיכוי?

במסע שלנו שבו אנו מבקשות להנגיש שפה יהודית המקדמת קיום משותף

איך מתקדמים בלי מפה ובלי לדעת בברור לאן המאבק יוביל? התשובה שאנו חוזרים אליה כל רבעון מחדש היא שהתפקיד שלנו הוא לעשות את הדבר הנכון, לפעול בכל דרך אפשרית, ולהאמין כי כל מאמר הוא משמעותי, כי דבר לא נעלם, וכי הצעדים הנכונים של כולנו יובילו לשינוי.

הצדקה מחכה לנו שנקום ונדרוש אותה. הצטרפו אלינו **(פייסבוק: המרכז הרפורמי לדת ומדינה)**

"בן אדם מה לך נרדם?" במהלך הקיץ האחרון חשבתי רבות על פיוט קסום זה, הפותח את סדר הסליחות לפי נוסח עדות המזרח. אל מול האלימות הקשה, הגזענות וההומופוביה שחווינו התחברתי לשיח של הפיוט על "מפשע ורשע ברח".

הפיוט מעביר בעיני את מרחב ההזדמנות שנוצר במעמקי היאוש, את תחושת הדחיפות שמאפיינת את הימים הנוראים ואת היכולת והחובה שלנו לפעול.

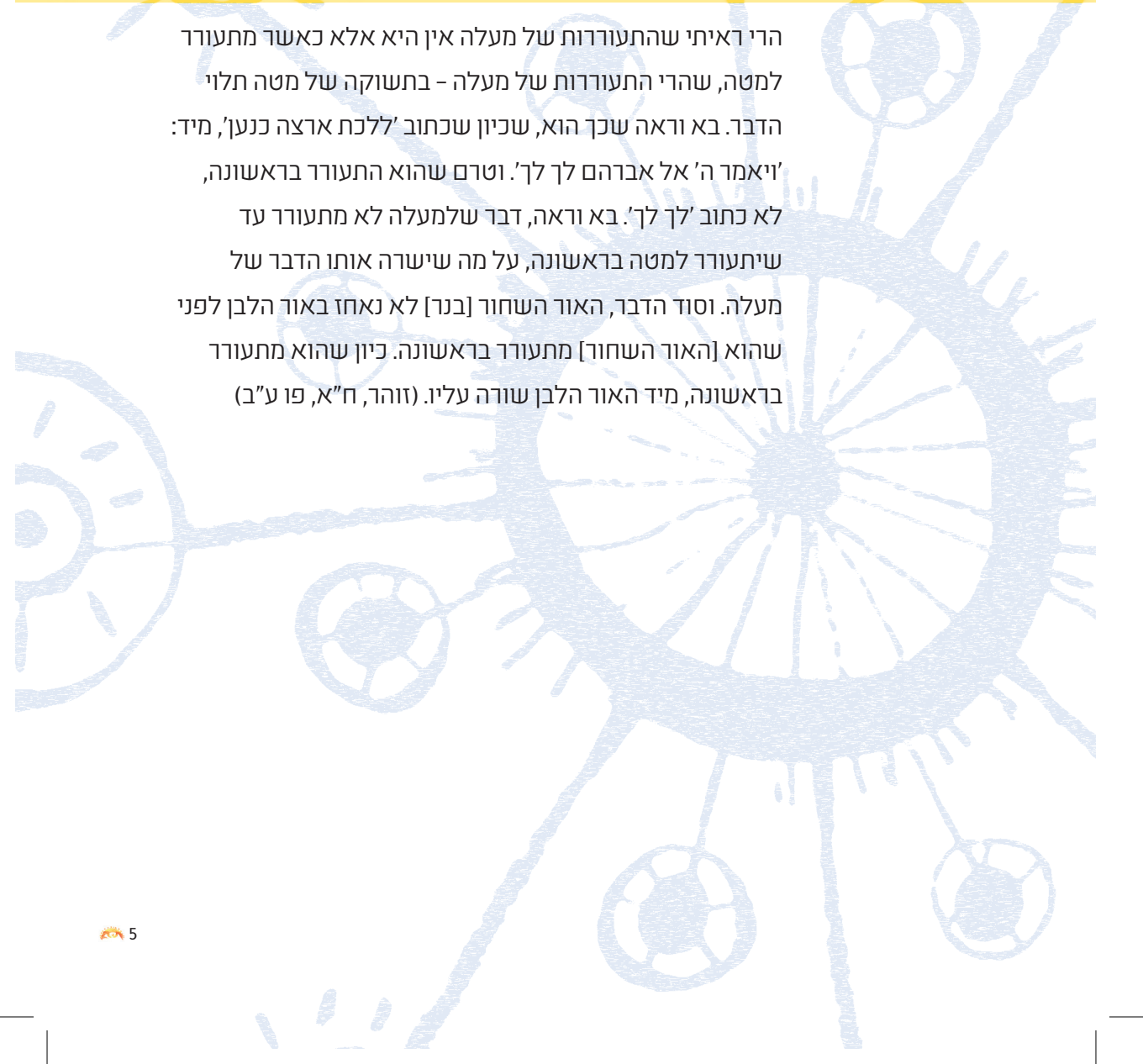
אחד מהאתגרים המרכזיים שלנו במרכז הרפורמי לדת ומדינה הוא הקושי ליצור שיחה אמיתית מצד אחד וקונסטרוקטיבית מצד שני, על החוליים הגדולים של החברה שלנו. הפיוט מציע לנו להכיר בכך שיש צורך בגבורה על-מנת להכיר בעומק החטאים שלנו - כבני אדם וכחברה. התשובה האמיתית עוברת גם דרך הבושה ודרך השיחה כנה. עוד כולל הפיוט את הזכות, והחובה של האדם, לגייס בדחיפות את כל כוחות הגוף והנפש על-מנת לתבוע את הצדק האלוהי אל מול הבושה שלנו על הדורש תיקון בחברה שלנו.

וזו עבודת ה' שלנו במרכז הרפורמי לדת ומדינה - לקום ולעורר מתוך הכעס, הקושי והיאוש, לרוץ ולדרוש את הצדק - את הסוף לאפליה של הקהילה שלנו בגדרה, את התקצוב ההולם של כל הרבנים שלנו, את השוויון לנשים בכל מקום במרחב הציבורי, ואת התיקון הבסיסי של הגזענות נגד ערבים בישראל.

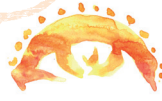

אִם תִּעִירוּ וְאִם תַּעֲוֹרוּ אֶת הָאֵהָבָה (שיר השירים ב', ז')

אתערותא דלתתא - אתערותא דלעילא / התעוררות של למעלה התעוררות של למטה.

הרי ראיתי שהתעוררות של מעלה אין היא אלא כאשר מתעורר למטה, שהרי התעוררות של מעלה - בתשוקה של מטה תלוי הדבר. בא וראה שכך הוא, שכיון שכתוב 'ללכת ארצה כנען', מיד: 'ויאמר ה' אל אברהם לך לך'. וטרם שהוא התעורר בראשונה, לא כתוב 'לך לך'. בא וראה, דבר שלמעלה לא מתעורר עד שיתעורר למטה בראשונה, על מה שישרה אותו הדבר של מעלה. וסוד הדבר, האור השחור [בנר] לא נאחז באור הלבן לפני שהוא [האור השחור] מתעורר בראשונה. כיון שהוא מתעורר בראשונה, מיד האור הלבן שורה עליו. (זוהר, ח"א, פו ע"ב)

התעוררות והפריה / הרב שלמה פוקס

אמר מורה הזן - לכשתרצה ללמוד כפי שרצית
 אוויר - אלמדך בחפץ לבו
 האם אנו מעוניינים להתעורר ולעשות, הרוצים אנו
 ... כצורך בנשימה?
 מציאת הרגע, 'אין לי זמן' - תשובה מוכרת לכל
 מטלה!
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, גְּדוֹל הַמַּעֲשֵׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה,
 שְׁנֵאמַר, (ישעיה לב) "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה
 שְׁלוֹם, וְעִבּוּדֵת הַצְּדָקָה הַשְּׂקֵט וְבִטָּח, עַד
 עוֹלָם". (בבלי בבא בתרא ט' ע"א, עין יעקב אות ט')
 לכל איש יש 'מחלקת אבדות ומציאות', כל שכחה,
 כל אבדה - יש ותימצא!
 האם שכחה רצויה, האם אייחל לשכוח?
 כִּי תִקְצֹר קְצִירָךְ בְּשָׂדֶךָ וְשִׁכַחְתָּ עֹמֵר בְּשָׂדֶךָ לֹא
 תָּשׁוּב לְקַחְתּוֹ לְגֵר לִיתוֹם וְלֹא לַמְּנָה יִהְיֶה לְמַעַן
 יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ: (דברים
 כד, יט')

מסביר בעל 'שפתי חכמים' הרב שבתי משורר בס
 (1718 - 1641) - פירוש, שכששכח אותו ועדיין לא
 ידעו בו הבעלים, כבר זכו בו העניים מיד, שלא
 בכוננת בעלים ואפילו הכי כתיב "למען יברכך" -
 עצם השכחה יוצרת ברכה על ידי מציאת הזולת!
 ואני, ברגע שגיליתי ששכחתי משהו חשוב, באותו
 רגע - הבנתי שאיבדתי - זו ברכה של הבנה, לא
 ידעתי ש'הדבר' חשוב!
 מכאן, לשכחה במודע - "הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכָה נִשְׂא
 מִשָּׁךְ הַזֵּבֶע בֹּא יָבֵא בְרָנָה נִשְׂא אֶלְמִתּוֹ".
 (תהילים קכו, ו') - מסביר אריאל הירשפילד
 (ציקדות) שק הזרעים ממנו הזורע מפזר את גרעיני
 התבואה נקרא 'משך', הזורע מפזר ובוכה, זורע
 זרעי תקווה של המשכיות, זרע של מציאה, הלוואי
 ובמגע הגשם, הזרע ייעור ויניב, ימציא תבואה!

הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת או
 בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲוִרוּ אֶת
 הָאֲהָבָה עַד שֶׁתִּחַפְּצוּ: ... הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ
 עַת הַזְּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ:
 (שיר השירים ב', ו', יב')

אָנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק פְּתָחִי לִי
 אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תַמְתִּי שְׂרָאִשִׁי נִמְלָא טַל
 קְצֻצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה: (שיר השירים ה', ב')

מה בין רגע ההתעוררות לבין רגע ההפריה - הניצנים
 נראו בארץ...
 'התעוררות דלעילא לבין התעוררות דלתתא' -
 יש לצאת כנגד המימרא 'גדול המצווה ועושה'
 (התעוררות של המצווה) יש לחזור ולומר 'גדול
 מי שאינו מצווה ועושה' (התעוררות פנימית!) -
 העושה שאינו מצווה, הוא, הוא! המעלה את הערך
 העשייה והבחירה!
 רגע הציווי הפנימי הוא רגע התובנה - זה באחריות!
 מתי תיעלם הבושה ונעז לעשות! נעז לבטא את
 האמונה בצדקת פרשנות דרכינו, מתי?
 קבלת ההחלטה - היא בעשייה ובתובנה שהדרך
 תלויה בנו!
 קום - מה לך נרדם?
 תלמיד נגש למורה זן שישב על אבן בשפת הנהר
 ובקש ללמוד מתורתו, האומנם רוצה?
 לאחר מספר דקות של שיחה, שאל מורה הזן -
 האם באמת אתה רוצה ללמוד?
 לתשובה המהירה - בטח! נענה המורה בכך שנטל
 את ראש האיש והכניסו למים.
 האיש פרפר כמה רגעים, כאשר הוציא מורה הזן
 את ראש האיש מן המים, שאלו: - על מה חשבת
 כאשר ראשך היה מתחת למים? האיש ענה - על
 אוויר!

מהי התעוררות בזוהר? / ד"ר מלילה הלנר אשד

לראות את המישגים והשגיונות של חיינו ולהכיר בהם. להשיב את אלהים או האלהות או הקודש בחזרה אל חיינו. הכל תלוי בהתעוררות. אך מהי התעוררות ובעבוד מה ראוי להתעורר? אנחנו צריכים לגלות את התשובות האישיות שלנו לשאלת המסתורין הגדולה הזו. ספר הזוהר, יצירת המופת של ימי הביניים היהודיים, עוסק באופן אינטנסיבי בשאלת בהתעוררות. בדרכים סמויות וגלויות, מעודנות ובוטות הוא מבקש לעורר אותנו. אך מהי התעוררות על פי הזוהר? בראש ובראשונה התעוררות משמעה לקום משינת התודעה שלנו ולהתעורר לחידה של מי אנחנו, ומה היעוד של קיומינו בעולם הזה. לעתים עצם ההכרה ששקענו בתרדמה ושאפשר להתעורר באה כיקיצה מטלטלת ולעיתים היא מעודנת כהסרת דוק בלתי נראה מעל עינינו. התעוררות היא גם יקיצת הסקרנות, כך בעברית אנו מעירים על דבר מה, מתעוררים ביחס אליו, כי משהו גורם לנו להתעורר. והתעוררות קשורה גם להאצה של החושים והרגשות הקשורה להתעוררות האהבה והארוס. כמו בפסוק 'תחת התפוח עוררתיך' שאומרת האהובה בשיד השירים לאהובה. ההתעוררות, על פי הזוהר, היא שיבה למצב הראוי שלנו כבני אדם הברואים כולנו בצלם האלהות והמופקדים על מצב המציאות לטוב או למוטב. ההתעוררות, ההכרה המחודשת שלנו בטבענו האמיתי באה ומבקשת ודורשת

הנה שנה חדשה בפתח, הפיוט המפורסם של חודש הסליחות וימים נוראים פותח במילים 'בן אדם מה לך נרדם? המילים לקוחות מספר יונה והם נאמרות על ידי קברניט הספינה ליונה, שמרוב דיכאון ורצון לברוח מפני גורלו ומפני קול אלהים, יורד לירכתי הספינה ונרדם שם ואינו מודע כלל לסערה הגדולה העומדת להטביע את הספינה על כל יושביה. הקברניט האחראי, שהוא אולי גם החלק האחראי בנפש שלנו פונה ליונה הרדום: זו לא העת לישון מה לך נרדם? מה פתאום לישון? צריך להתעורר ולעשות משהו.

להשיב את אלהים או האלהות או הקודש בחזרה אל חיינו.

אילו גם המילים בהם בחר הרמב"ם כדי לתאר את הטעם לתקיעה בשופר בראש השנה (רמב"ם יד החזקה, הלכות תשובה ג ז): 'אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר 'עורר עורר ישנים משינתכם, והקיצו נרדמים מתרדמתכם'; וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם. אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל - הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם; ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה'.

זהו דיבור של שפת הדת ויש בו מידה רבה של ודאות ותוכחה שאולי לעתים דוחה חלק מאיתנו. אבל הבה נטה אוזן, נפנה לתוכן, ונברר מהי ההזמנה הגדולה הזו? לקום ולהתעורר ולהתבונן סביב,

שבו עם עצמכם או עם חברים וחישוב: מתי ולמה אתם ישנים? מתי הרגשתם ערים וחיים מאד לאחרונה?
 התעוררו נמים, ישנים ששינה בחוריהם ולא יודעים ולא מסתכלים ולא רואים....
 הסתכלו לדעת ויתגלה לכם האור המאיר!
 (זוהר, מתניתין, ח"א, קמא ע"ב)

◀ את עבודתנו לדיפוי העולם בכל המישורים, האישי, הבינאישי, החברתי הלאומי, הקוסמי.
 אז בעצם למה אנחנו לא ערים? אולי כי אנחנו יצורים של שינה ועירות, אולי כי יש בנו את הנטיה להרדם נמעט בכל מצב, גם כשכבר מצאנו משהו שנדמה לנו שישמור אותנו ערים וערניים? אולי כי נוח לישון? אולי כי משהו בתרבות הכללית מרדים אותנו? אולי כי אנחנו לא יודעים שאנחנו ישנים? אולי כי מפחיד להיות ערים?

פקיחת עיניים

אבא איסי בן יוחנן משום שמואל הקטן אומר העולם הזה דומה לגלגל עינו של אדם, לבן שבו זה אוקיינוס שמקיף את כל העולם, שחור שבו זה העולם, קומט שבשחור זה ירושלים, פרצוף שבקומט זה בית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן. (מסכת דרך ארץ פרק ז' הלכה לח')

מה נמצא במרכז מוקד הראייה שלנו? למה הכי חשוב לנו להפנות את תשומת ליבנו המתעוררת?

”עורי עורי” / הרב יהודע עמיד

דרכינו הוא יהיה מר.
בעולם הרלטיביסטי והחמקמק שאנו חיים בו, קוראת לנו תפילת הימים הנוראים לשוב ולדעת בכל נימי נפשנו שאלוהים הוא אמת. אכן, כבני אדם יש בידינו לכל היותר אמת חלקית. אבל חובה עלינו לנסות לומר דבר אמת אינם טעות, לעגן את האמת החלקית שלנו בחלקנו שלנו באמת-האלוהית, לדעת שיש אמת. וכך גם באשר להקשבה הדרוכה לאמתותיהם של זולתנו, העשויות אף הן להיות חלקם שלהם באמת האלוהית. אם נעשה זאת נוכל להעפיל אל התודעה והאמונה שאלוהים הוא אלוהים-חיים. אנו נתבעים לבחור בחיים - ועמם באמת, במלכות הטוב והצדק ובמשפט - מתוך ידיעה עמוקה שכשאנו בוחרים בחיינו שלנו, אנו בוחרים בחירה שמשמעה חובק עולם, שכוחה נצחי.
לא בכל עת עומד לנו הכוח לאחוז באמתות אלה. אנו זקוקים לקריאת ההשכמה שתעיד אותנו מתרדמות רוחניות, מכניעה לעייפות האדישה והנוחה, הנוחה מדי. התעוררות רוחנו בימים הנוראים מבקשת להבטיח שגם ברגעי עייפות ועצימת עיניים יישמר בנו משהו מרושמה של ההעזה להעפיל אל מרומי המרומים של חיינו; שגם בצאתנו לרחובה של עיר, במאבקי היום-יום שלמענם אנו מקיימים את פסק הזמן של הימים הנוראים, נדע לדבוק בציווי לסוד מרע ולעשות טוב, לקיים את מידות הצדק והשלום, אהבת אלוהים ואהבת האדם. האם נעז? האם נדע לקיים בחיינו את דבר המשורר ”עורי עורי, שיר דברי, כבוד ה' עליך נגלה”?

תפילות הימים הנוראים מושתתות על תפילות ימות השנה, אך יש בהן - בתוספות הייחודיות, בנוסחים השונים, בפיוטים הרבים - דבר מה שונה באורח עקרוני. בכל ימות השנה אנו תובעים מתפילתנו לבטא את נימי נפשנו, ליטול חלק בתודעה המכוננת את חיי היום יום שלנו. בשם תביעה זו אנחנו, ביהדות הרפורמית, יודעים שחובה עלינו עתים לשנות, לבטל, להוסיף יסודות. שהרי, התפילה נבחנת על ידינו במבחן האמת והאמונה שלנו, במבחן הרלוונטיות לחיינו. כל זה נכון אמנם גם בימים הנוראים, אבל כאן - ברגעי קדושה אלה שבפתח השנה - נוסף יסוד נועז שאיננו מופיע, וודאי לא באותה עוצמה, בימות החול, בשבתות ובחגים. תפילות הימים הנוראים קוראות לנו להתעורר אל ממדי חיים ורוח שאינם נחלתנו בכל ימות השנה, להעז ולהאמין במה שבימים אחרים אנו מהססים לבטאו בלשונו, לפתוח את לבנו ואת אורח חשיבתנו לאופקים שכדגיל איננו מביטים לעברם. נוסחי התפילה קוראים לנו לחיות בעולם שאלוהים הוא מלכו, המלך הקדוש. מלכות עניינה שלטון, נורמה, קביעה של ראוי ושל פסול, של מותר ושל אסור. המלכת אלוהים משמעה כמיהה להשלטתן של נורמות גדולות, מחייבות, מעצבות חיים. יתרה מזאת, אלוהים הוא משפט. קשה לנו להתבטא בלשון זו. אנו דוחים את התפילה המסורתית של שכר ועונש, במשמעם התמים. אבל, לחיינו - ולחיינו הדתיים במיוחד - תיקנה משמעות רק אם נדע שאנו אכן נשפטים. העוולה האוכלת בנו ובחברה שאנו חיים בה, אינה יכולה להתקיים לעד; יבוא ”יום הדין”, ואם לא נתקן את

ערב יום הכיפורים / חנה סנש
ברצוני להתוודות, לתת דין וחשבון
לעצמי, לתת דין וחשבון לאלוהים,
זאת אומרת למדוד את חיי ומעשי
לעומת האידיאל הגבוה, הטהור ביותר
אשר עומד לפני. להשוות מה שהיה
צריך להיות לעומת מה שהיה.

אתחיל את הוידוי בשם האנושיות. אין חטא בעולם שאינו
נכנס השנה לתור העונות, שבעתיים יותר מאשר כל השנים.
אין מה לענוש אותנו, כי צעד ומעש נענשים מיד. כולנו נענשים
בעד חטאים שנדמה לנו שלא חטאנו אותם או נאלצנו לחטוא
אותם. אינני רוצה לומר שרק יחידים הם, הדיקטטורים, אשר
גרמו למלחמה נוראה זו, לשבירת הרוח, לחושך הגדול, שרק
הם אחראים לכל. מי, איפוא, האשם? כל אחד ואחד לחוד?
אולי לא. אבל הכל ביחד - הבנין, הסדר, המוסר הקיים - כל
האנושיות כאחד. אבל דוקא אלה האשמים ביותר אינם
מרגישים בזה והיהדות נשארת לבדה עם הוידוי: "חטאנו"...

להתעורר מסיוטים להיפתח לאהבה / אפרת רותם

שאלוהו תלמידי: וכי אדם יודע איזהו יום ימות? - אמר להן: וכל שכן, ישוב היום שמא ימות למחר. (תלמוד בבלי, שבת קנג, ע"א)

פחד המוות שעלה במצעד, אם אמנע מלהסיט את מבטי ממנו, אם אישיר לו מבט, ישאל אותי: מה עשית השנה, מה עשית היום. האם ניסית ליצור מעט צדק? האם אמרת שאת אוהבת?

אני מאמינה שקהילת הלהט"ב היא קהילה שיוצרת צדק באמצעות אהבה. הגוף האוהב נוכח בכל מקום. זו לא אהבה תיאורטית, להט"בים הם חלק מהמשפחות שלנו, עמיתים לעבודה שלנו, שכנים שלנו, וגם חברי קהילות התנועה הרפורמית. הם גם יכולים להיות הרבה יותר, אם יהיה ברור שהקהילות שלנו הן בית של ממש. בית שתומך, שמדבר גלויות, החל בחברי הקהילה, בניהם, בנותיהם, וכלל בני משפחתם וכלה ברבנים וברבות יום כיפור, שבו מתעטפים בלבן, כסמל לתכריכים, ולא אוכלים ושותים, כמי שמת ואינו זקוק יותר לאנרגיית חיים, יכול להעניק אומץ. כפי שהקרבה למוות עשויה להפיח רוח וכוח מחודשים במי שהביט במדווה ויכול לה, אולי בשנה החדשה, ולאחר יום כיפור, המבט האמיץ יביט אל קהילת הלהט"ב, המייצגת מיניות, שמתנתה לעולם היא מיניות, ולא יוסט. ההתפרצות האלימה שהובילה למוות הטרגי, המיותר, של שירה בנקי, אלימות שנולדה משנאה ומחוסר תשובה, מזכירה שהפחד הדחייה, חוסר ההבנה לזהויות מיניות ומגדריות, שונות נמצאות בכל מקום, גם בינינו. אולי השנה, האומץ של יום כיפור יצור חיבור בין אהבה ומיניות לחיינו הדתיים, היהודיים, המתחדשים תדיר. ושנוכה לשוב היום שמא נמות מחר.

עברו עשר שנים מהדקירה במצעד הגאווה של קהילת הלהט"ב בירושלים ב-2005. השנה, בחודש אב, ארבעה ימים לאחר צום תשעה באב, חזר אותו אדם על מעשיו. הפעם הוא לא רק פצע, הכאיב ושיבש את חייהם של מספר אנשים, וזרע פחד בלבם של רבים אחרים. הפעם הוא הרג נערה ופצע עוד חמישה אנשים. והפחד נזרע. הפחד הזה הוא פחד מוות. פחד שעל פי פילוסופים רבים מלווה אותנו כל חייו, ומשפיע עמוקות על צעדינו. הרגשתי אותו במצעד עצמו, כשלפתע נפל שקט על אלפי האנשים שהיו שם. גם קודם לא הושמעה מוזיקה, אבל אנשים שרו, ניגנו, תופפו, דיברו אלו עם אלו. שמחו להיפגש, הצטלמו, התחבקו והתנשקו. לאחר שהחלו להישמע קולות האמבולנסים, והשוטרים התחילו לרוץ לכיוון מרכז המצעד, השתרר השקט הזה. וידעתי כבר מה קרה, כי ככה בדיוק זה נראה עשר שנים קודם לכן. בכל שנה, חודש אב, על יום ההתרעה משנאת החינם שלו, מוביל לחודש אלול, מסלול המראה בן ארבעים יום אל השנה החדשה ואל יום הכיפורים. בכל שנה, הריטואלים חוזרים, ניתן לדבר על סליחות, על התבוננות פנימה, על שינוי; אדם מדבר/ת על חברו/תה. ויכולות לעבור כך אפילו עשר שנים.

הזמן היהודי החוזר על עצמו, ומסמן אפשרות של תשובה, יכול לחלוף כלעומת שבא, עצם הריטואלים אינם מבטיחים שינוי. עצם הזמן שחולף, עשר השנים האלו שחלפו, אינם מבטיחים כי הלב יתרוקן משנאה ויתמלא באהבה, יתרוקן מקנאות ויתמלא בחרטה.

רבי אליעזר אומר: שוב יום אחד לפני מיתתך.

"מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך" (משנה עדיות ה',ז')

יום הכיפורים מזמן לנו אפשרות לבחון את מעשינו ולגלות אם הם מקרבים אותנו אל השאיפות שלנו,

האם בזכות מעשינו אנחנו הופכים להיות האנשים שרצינו להיות?

לפניכם מנדלת עיניים שמרכזה אתם יכולים לכתוב איזה דברים חשוב לכם לשנות / לשפר לשנה הבאה

האם הבטת היום בשמים?

פעם אחת היה רבי אחד
שקראו לו רבי נחמן והוא
היה רב חשוב שאנשים רבים
ביקשו ממנו עזרה.

עני אחד ביקש ממנו שיברך אותו בשפע. רבי נחמן
הסתכל עליו ואמר רק משפט אחד: "אין לי שפע
בשבילי". אחד התלמידים, שהיה צדיק גדול בזכות
עצמו, בידך את העני ואכן, העני התעשר במהירות והפך
מדלפון מכניס אורחים, לאיש עסקים מצליח. כיוון
שהפך איש טרוד וחשוב, הפסיק לבוא אל רבי נחמן.
כבר לא היה לו זמן. פעם אחת עבר ליד ביתו של רבנו
בדרכו ליריד גדול. רבי נחמן קרא לו פנימה ושאל אותו
שאלה אחת: "הסתכלת היום על השמיים?". "לא", ענה
המתעשר החדש, "אין לי זמן, אני ממהר לקנות ולמכור."
לקח אותו רבנו לחלון הפונה אל השוק ואמר: "בעוד
חמישים שנה, כל מה שאתה רואה כאן, לא יהיה עוד.
יהיו סוסים אחרים, ועגלות אחרות, וסחורות אחרות,
ואנשים אחרים. גם אני לא אהיה כאן, וגם אתה לא
תהיה. אבל השמיים יהיו כאן. ואתה כל כך בהול ומוטרד
שאינך אפילו זמן להסתכל על השמיים?"

מה לדעתכם מאוד חשוב לזכור לראות כל יום?

להתעורר אל הסליחה - 40 ימים של סליחה / יעל קריא

הזיכרון הפרטי, אל הזיכרון המשותף, המשפחתי, הקדום אל רגע שמתחיל בדין ומסתיים ברחמים, ריחוק, התבודדות במדבר, שאלות, תשובות? פיצול דרכים בין אב לבן: האחד חוזר לבית שאינו קיים כבר, האחר חוזר למקום בו התגלה המלאך לאמו של אחיו והבטיח שלעדי יהיה סיפור חיי האחד כרוך בחיי האחר. בתחילת אלול, יצרנו את דף הפייסבוק "ונסלח", אנו מזמינים אתכם לצאת אתנו למסע בתוך הזיכרון המשפחתי המשותף של יצחק וישמעאל. להוריד שכבות, לפתוח את האוזניים, לכוון את הלב.

הפתח שמנקז את הכאב והופך אותו למים חיים

כבר כמה ימים שאנו מעלים "כוונות" של סליחה, של תקווה, של אהבה, של התבוננות. אתכם/ מוזמנות/ים לשלוח לנו סרטונים/ תמונות/ שירים/ סיפורים על חיבורים ומחשבה משותפת. **ב'9/21 נקיים מפגשים בין מוסלמים ויהודים ברחבי הארץ והעולם. נשמח אם תצטרפו אל היוזמה ותיצרו מפגש בקהילתכן/ם, אל תשכחו לשלוח לנו תמונות ולשתף אותנו.** הברכה שנוהגים לומר בעיד אל אדחא היא: "כל סנה ואנתם סאלאם": "כל שנה ואתם בשלום". יהי רצון ונפתח בשנה זו את שערי ההחלמה, הסליחה, התום והרחמים. הצטרפו אלינו לדף הפייסבוק "ונסלח".

חודש אלול נפתח בגל חום מהביל המזמין אותנו להוריד עוד ועוד שכבות: שכבות של הגנה, שכבות של ציניות, שכבות של ביקורתיות, שכבות של פחד. שכבות המונעות משב נשימה אל הגוף פנימה. קשה להתקלף ולעמוד חשופה, אחרי חודש אב, חיצו השנאה והאלימות שנוודו בחודש הזה, הקשיחו את העור, החישו את קצב הנשימה וגרמו לזמזום חסר מנוח, טורד את קצות העצבים. כשהגיע השקט, נשא עמו כאב, עמום-חזק- עמום-חזק שחיפש פתח יציאה, כמו מים כלואים בתוך אבן.

המחשבה על מים הובילה למעיין, באר לחי רואי, הפתח שמנקז את הכאב והופך אותו למים חיים, הוא מקום המפגש בין הגר הנושאת ברחמה את ישמעאל ובין יצחק, המבקש שם נחמה לאחר העקדה.

חברתי לאליעזר כהן, משורר, איש רוח ופעיל שלום, שאתו הנחתי "בית מפגש" בשדרות בשנה שעברה. דיברנו על בכי, מבוכה, מועקה שהצטברו בימים האחרונים ועל הרצון למצוא ביחד אפיק אכזב שיתמלא במים, עם בוא תשרי. חזרנו אל המעיין.

בראש השנה קוראים בבתי הכנסת, על עקדת יצחק ועל גידוש הגר וישמעאל. החודש הראשון בלוח השנה העברי צמוד השנה לחודש האחרון בלוח השנה המוסלמי. עשרה ימים מפרידים בין סיפור עקדת יצחק בבתי הכנסת וסיפור עקדת ישמעאל במסגדים בחג "עיד אל אדחא" ("חג הקורבן" או "חג הגדול").

קול השופר פולח שכבה נוספת, עובר דרך מאגר

שוב, אחטא ואשוב

ד"ר רוחמה וייס

אוי לי בי נדמיתי

מאיכותה של השגרה

בי עיפתי

מאורות הניאון

מהצבעוניות

מקלות הלקוט.

בדה עלי השיה

בחנות המכלת.

זמן רב מדי נדמיתי ועל פן

אני סוגרת את הדלת.

אני נועלת.

אני יודעת כי אמהר לחזר.

אני תולה שלט:

יצאתי לסדר עננים דחופים

(אנא בטובכם, סבלנותכם)

אחטא

ותחף אשוב.

חזרתי לעצמי

ד"ר רוחמה וייס

אתמול בערב חזרתי לעצמי.

איני יודעת לכמה זמן יצאתי.

מה שברור הוא כי החזרה נוחה.

המשקל שלי מכר לי.

מפרים לי רמת ההכנסה.

טעמי הלבוש והאכל.

מפרת לי הישיבה עם העט בפנת המטבח.

מפרים לי שירי.

מה היה בעצמי כשיצאתי ממנו.

ההיה בו ריק כמו מסגרת שנטלה ממנה התמונה.

או שמשוהו אחר ממני התרחש בו.

בין שבדיוק אז יצאתי, לא אדע לומר על כך דבר.

מדוע יצאתי, מה חשבתי שאמצא.

וימה מצאתי בשהייתי מחוץ לעצמי.

בין שבבר חזרתי, לא אדע לומר על כך דבר.

תודה רבה לכותבים שתרמו מכישורונם: הרב נעה סתת, הרב שלמה פוקס, הרב יהודע עמיד, ד"ר מלילה הלנר אשד, ד"ר רוחמה וייס, אפרת רותם, יעל קריא.

עריכה: הרבה מירה רגב

עיצוב: סטודיו ענת לוסטינגר

בת מצווה שווה באמת

בואו לחגוג איתנו את בת המצווה בדרך
משמעותית, שוויונית ומשפחתית
- בחגיגה שווה באמת!
לפניכם מגוון אפשרויות: חגיגת בת מצווה
בקהילה, סדנאות "את ואני" לאמהות ובנות,
לימוד פרטי עם אחת המנחות הפרושות
ברחבי הארץ. לפרטים:
www.bat12.org.il

איך חוגגים את החגים באופן משמעותי, יצירתי ומשפחתי?

בואו לבקר באתר החגים של התנועה הרפורמית
ותוכלו להוריד שלל פעילויות לסוכות, דגלים שוויוניים לשמחת תורה ועוד
www.hagim.org.il

ללמוד בבתי המדרש של התנועה הרפורמית

תלמוד, מקרא, ספרות עברית, יהדות ודמוקרטיה. בקהילות התנועה תוכלו
למצוא בתי מדרש המועברים על ידי מיטב המרצים ברחבי הארץ. לפרטים:
www.reform.org.il

מתחתנים? נולדה לכם ילדה? חוגגים בר או בת מצווה?

פנו למרכז הטקסים של התנועה הרפורמית ונמצא לכם רב או רבה יעזרו
לכם לקיים טקס יפה ומשמעותי
02-6203642 | tekes@reform.org.il